

Эрүл менд харлгына төрмүд

Коммунистическ партин тугудж орсн хөрдгч хургин шидврт болн Москвад болсн эмчрин активин хурт, оln-амтн эрүлменд харсдг улсин өмн äвртäик чинртä, эркн төр тавгдлä. Гемтä улсиг чикär, сäänär эмнтн гидж, гем-шалтг ирдгиг багьрултн, тер дотр хальдврта гемиг тудäl уга шулугыар дардж, эмндж эдгäх төр тавлä.

Бичкн күүкдтирдг гем-шалтгиг, бичкн күүкд хордгиг икär багьрултн гилä. Оln-амтн дунд гем-шалтг уга, эрүл-менд цеврär бääхин туск цäälгьврин кöдлмшиг икдүлтн, чангыатн гилä. Советск йосн тогтснас авн эклäd, мана коммунистическ парть, мана правительств ик гидгär äмтнä джиргьлинь яснас кöлтä, гем-шалтг багьрв. Оln-амтн ут наслв, ода äмтнä хорлгьн багьрв.

Мана орн-нутг äмн-булин öслтärн нарг делкäd негдгч болдж гарв. 1913 джиллä дуньгцүлхлä, бичкн күүкдин хорлгьн кесг дакдж багьрсн бийнь, бичкн күүкд гемнллгьн ода чигн элвг. Эн кергт ганцхн эмчнр биш, партийн, советск, профсоюзн, комсомолн болн эдл-ахун организац нöкд болх зöвтä. Тер цагт эркән уга бичкн күүкд гемнллгьн, хорлгьн улмар багьрхнь лавта.

Күүнä гем-шалтг эмндг эмчрин өмн бääх нег ик төрн — оln äмтнд ирдг гем-шалтгиг багьруллгьн гидж мана коммунистическ парть, мана советск правительств тавнä. Оln-амтнä бääх бääдл, джиргьлинь даньгин ясна. Олни эрүл-менд хäläх төриг даньгин эркн төрт тавнä. Түүнäs кöлтä мана

советин äмтнä гем-шалтг багьрдж, эрүл цогцнь батрдж, кесн кöдмшän сäänär куцәнä.

Тер учрар, шулугыар тугдг хальдврта гем оln äмтнд ирдгән ода мана орн-нутгт уурв. Тер юнъгад гихлä, оln-амтн эрүл-менд бääхд, түүг харсх төрт, оlnа менд хäläх төрт, бääдг гер, хаши-хаалгь, газрусн, уудг хот, кöдлмш келг орм сенр-цевр агьартагыар бääлгьн — мана партин, правительсвин ик гол эркн төр болджана.

Мана Хальмг таньгьчд эрүл-менд хäläгч зу гар ах сургьульта эмчнр болн тавн зу шаху дундин сургьульта эмчнр кöдлнä. Ташр эн эмчрин тодеер, талин балгьсдар дасн ах сургьульта 30 гар хальмг эмч, дундин сургьульта 150 шаху эмч, гарсн эврä газрурн ирх зöвтä. Öдгä цагт теднäs ах сургьульта 10 эмч, дундин сургьульта 30 эмчирдж кöдлджәнä. Мана эмчнр заагт ик нертä, удан кöдлдж йовсн, оlnд кундтä эмчнр бääнä. Душан Улмдж эмч, Салоров Валериан Демьянович эмч 40 гар джил кöдлдж йовцхана. Ода пенсионермүд. Тимошкан Бамба, Бакан Бамба эмчнр болн нертä хирург Жемчуев Петр эмч. Эдн 30 гар джил эмчлдж йовна. Корсункин Церн, Мөнкенä Мацг, Хахлина Баснь эмчнр кöдлнä. Казахск ССР-т сäänär кöдлсндän ачлгддж, кундтä нер зуусн, Казахск ССР-н заслуженн эмч Букан Нюрвä Элст балгьсна больницин ах эмч болдж кöдлджәнä. Эн эмчнр эврәннь Хальмг таньгьчан бурдäхд түрүн болдж ирдж, үнн седклән тавдж кöдлджәнä.

Мана таньгьчд гемтä күү

кевтулдж эмндг 680 орта 39 больниц бääнä. 134 фельдшерск-акушерск пункт бääнä. Ода деерән манд ах сургьульта 70 гар, дундин сургьульта 150 шаху эмч кергтä. Ода кöдлджäх эмчнр цöккн болснас кöлтä, ташр деерн, шин бурдсн райодт күү кевтулдж районн больниц уга болсн уршгар, цаг зуур манд түрү болджана. Эн цаг зуур болджах түрүд, крайком партин болн крайисполкомин зааврар, Ставрополин крайздрав манд нöкд болджана. Мана таньгьчд 1,5—2 сара болзгар цаг зуур кöдлх эмчнр илгäv, нег санитарн самолет илгäv. Зугар, крайин эмин правленä толгыач үр Мокроусов ик хашнгар нöкд болджана. Ода күртл Целинн болн Ящкулин — хойр шин районд аптек секäd уга.

Эрүл-менд харсгч улсин кöдлмшт ода чигн оln дутудунд бääнä. Зärm газртан эмнллгьнä гермүд яслгьн эклäd уга. Энүнд öггдсн мөнъгиг уданар эдлджәнä. Увлд белдлгьн сән биш. Сäänär кöдлдг больниц, фельдшерск пункт заагт, муугьар кöдлдгнь чигн бääнä. Улгүринь келхд, Приозерн больницин, Целинн района участковый больницин болн бичкдүдин яслин гернь дегд бузр, му öнъгтä. Бääх гернь, кöдлдг газрнь, кöдлдг улснь хуурмгар кöдлсн деерән бузр, муугьар бääнä. Эмчнр багь болсн учрар, зärm газрт эрүл-мендин кöдлмш ик татугьар кегдджәнä. Тер учрар цеврär бääхин туск цäälгьврин кöдлмш сäänär кехмн.

ЛИДЖИН ЭРНЦН.

Хальмг таньгьчин эрүл-менд харлгына отделн толгыач.